Број 197 У Новом Саду у петак 6. септембра 1902. Година XXXVII.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељака и дана за празником.

Цена је за Аустро-Угарску: на један месец 2 кр. 40 пот. на четврт године 7 круна. За Црну Гору, Србију, Немачку, Румунију, и за све остале стране земље на четврт године 10 круна.

Народним бројевима од петка цена је: на пола године 2 круне, на целу годину 4 круне.

Појединни бројеви стају 10 потура.

ЗАСТАВА

ЛИСТ СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Издаје: „Рада“ деоничарског друштва за издавање српских књига и новина у Руми.

За огласе плаћа се по 12 пот. од сваке врсте оваких ситних слова.

Дописи шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „Заставе“.

Уредништво и администрација „Заставе“ је у кући г. Јов. Т. Чавића, на пијаци.

Рукописе не враћамо.

Појединни бројеви стају 10 потура.

Кошутова прослава.

Навршило се сто година од дана рођења Кошутова и идућих дана прославиће Мађари тај догађај. Прославиће га и они неједнако, негди више, негди мање, а понегди и никако. Зависи од политичког схваћања.

И ако је Кошут већ умро, ипак се види, да није још ушао у историју, бар не за ону генерацију, која је живела с њим и саранила га.

Ми Срби не учествујемо у овој прослави, а то не чине ни остали народи Угарске. Признајемо, да је Кошут био човек необичних особина, који је играо веома значајну, судбоносну улогу у историји Угарске. Али и као апостол слободе био је тесногруд; он је ту слободу тражио за Мађаре, с другим народима Угарске није рачунао, нити хтео да рачуна.

Није бар онда, кад је највећма — требао. У данима повољним, није нас видео, у данима несреће, тражио нас је. А после у згоднијим данима се опет вратио на оно старо. Таква политика је ситна, штетна. Човек који далеко види, треба баш увек у најповољнијим данима највише да мисли и на незгоде и да баш онда удешава братство и мир...

Пред годину 1848. донео је угарски сабор веома тешке законе по немађарске народе. Године 1840. донет је закон, да се црквене матрикуле воде на мађарском језику, да свештеник може бити само онај, који зна мађарски. Године 1843.—4. узакоњено је, да се у свима школама предаје на мађарском језику, а на сабору године 1847.—8. предлагано је, да се и наше црквене књиге преведу на мађарски.

Наши су стари тражили измене у томе. То беху закони, који се нису ни могли извршити. Па опет, кад дође 1848. година, кад у Европи загрме глас: „Слободу грађанима!“ Братство! Једнакост? Срби су заборавили све, осетили су, да је најближе и најприродније, да са Мађарима заједно траже што већу државну самосталност и што већу слободу у држави.

И у том правцу отпоче српски покрет. Програм, што су га почетком марта месеца 1848. донели Срби у Пешти, признавао је мађарском језику „дипломатичко достојанство“, само је тражио, да се и српском народу призна и осигура његов народни опстанак, напредак у ствари језика, цркве, културе. Тај је програм завршио са речима: „Краљу верност! Отачеству сваку жртву! Мађарима братску љубав!“

И новосадски програм Срба који је донет после неколико дана кретао се у истом правцу. „За Угарску живети и умрети“. А наши граничари траже у Панчеву да се и они прикључе Угарској и да живе у слободи, под уставом. А и они траже само осигурање свој народности...

Такав је био почетак. И тек кад је Кошут изјавио српској депутацији у Пожуну, да он у Угарској не види и не познаје у њој никакав други народ и никакву другу народност, осим Мађара и кад је ударио по балчаку свога мача и рекао: „Нек реши међу нами мач!“ Онда се у српском народу променула струја. Има пуно мађарских историчара и политичара, који онакво држање замерају Кошуту.

Тек 1849. год. у септембру месецу кад је Кошут видео да све иде наопако, да је све пропало, онда се сећа осталих братских народа у Угарској и признаје их.

И признавао их је и доцније, у тешким данима емиграције. И тражио је везе са народностима и кад се кренула борба за угарску уставност и што ширу самосталност, Срби су под Милетићем братски помогли Мађаре у тој тежњи...

То им је признао и Деак, али је Кошут доцније и опет променуо своје мишлење о народностима и њиховим правима... И то је оно, што Кошут не може да буде по нас — слављеник.

Несрећа је, велика је несрећа, што људи тако радо читају историју, а тако мало науче из ње...

Кад је у новосадском варошком заступству била реч да се држи свечана седница на дан Кошутове прославе, онда је К. Милованић предложио: У интересу споразума и добрих одношаја нека се пређе на дневни ред, а нека се остави сваком појединцу, да учествује или не учествује у тој прослави. Тај предлог био је и коректан, али је пао.

Кошут је био у многоме редак човек. И ми искрено желимо, да они, који га данас славе, не протегну то и на славу оне политике, коју је он водио против немађарских народа Угарске и која је политика донела Угарској неоцењена зла.

Наши народни црквени фондови.

Година 1901. по извештају саборског одбора показује се најобилатија. На име у тој се години показује, да су фондовске главнице нарасле са К 1,003.537·05 према години 1900. Међутим рачунски извештај за ту годину показјуе само К. 461.423·38 а то би било 2·96% на главницу од К. 18,952.284.25. На страни 5. рачунског извештаја за 1901. наћићемо „Евиденција залишних сесија“ К 1,198.074·40.

Од кад постоје те залишне сесије? Кад је сабор 1868. редуцирао парохије припале су те сесије јерархиском фонду, односно из прихода тих т. зв. залишних сесија основан је 1869. године јерархиски фонд; дакле још пре тридесет година постојале су те сесије и саборски одбор после свог 12-годишњег рада сетио се да треба, да уврсти у главницу јерархиског фонда те залишне сесије. Но ипак има мало и увиђавности тај савесни саборски одбор, он неће одмах да их дописује главници јерархиског фонда, јер још није коначно решено питање о власништву тих сесија, као што се види из његовог извештаја стр. 46. већ наређује, да се оснује један нов рачун „Евиденција залишних сесија“. Но кад није то питање власништва још коначно решено није смео онда саборски одбор ни урачунати њихову вредност као повећавање главнице јерархиског фонда, а тиме ни растење главница свију фондова. Но бивши саборски одбор воле да се кити туђим перјем, јер залишне сесије од 1869. године сачињавају основну главницу јерархиском фонду и никако их није смео у 1901. години уврстити као напредак фондовских главница. И тако кад би се издвојиле такозване залишне сесије од К. 1,198.074·40 даље пасивни предујмови од К. 61.860·— и Поповићева заклада што је овој години надошла од К. 52.052·37 изишло би да су фондовске главнице још опале у 1901. год. са К. 308.429·72.

Из свега до сад наведеног јасно се види, да је бивши саборски одбор хтео да обмане јавно мнење, да се пред српским

ПОДЛИСТАК.

ПИСМА С ПУТА.

Од Крапине до Ројча.

Влак је из Загреба стигао у Крапину око једанаест часова пре подне. Тим влаком смо путовали нас тројица, и наравно, говорили смо једним језиком. Но после се испоставило, да је један од нас двојице Србин из Загреба, који је путовао својим трговачким послом у Ројч. Други је развијао великохрватске идеје, и по његову говору цела земаљска кугла је хрватска. По себи се разуме, да је у своме разлагању сваки час долазио у сукоб са самим собом, па је тако сам своју тврдњу побијао. Дакле, није га било ни нужно побијати, тим мање, што је око Српства околишио као оно петао око жеравице. Колико је иначе истрчавао, ипак се ту некако држао такта, те ће бити да је осетио: које смо горе лисје нас двојица. — Овај његов такт мора се приписати његовом пореклу, јер се напослетку испоставило, да је овај великохрватски јунак семитскога порекла. Тим је ова епизодица завршена, али, која потпуно одговара приликама, које се данас по лепој Тројединици развијају, на штету саме те напаћене земље, и у опће словенске заједнице...

Влак је отишао својим путем и понео је и овога великохрватскога родољуба, да се више нигда не видимо... Ми смо се, ја и онај Србин из Загреба, кренули с колима пут Ројча, и стигли смо око три часа по подне. Но кад би ово била права линија, то би се могло стићи најдуже за један час, јер збиља, растојање није веће. Међутим, природа је богато наплатила путницима тај пут, уживањем, које је тако обилато, да се једва даје описати. Пут од једнога до другога места кривуда између брежуљака, који су се као оно какви венци туда просули. Ти су брежуљци прави брежуљци, јер су виши од обичних висова, али се ипак не дижу небу под облаке. По њима су шумарци, воћњаци, ливаде. или по који кућерак са својим скромним закућцима и успремама. Шумарци су највише засађени: грабовим и брестовим дрветом, има нешто липе и јела, али овима не иде најбоље. Трава је понајвише зелена мекуша, коју сада косе, те се расипају мириси, који буде у човеку вољу за животом.

Све је ово тако вештачки испреплетано, те би човек рекао, да то није тако уредила природа, него да је то по плану тако уредила каква вештачка рука. Кад се узме у обзир то, да ове брежне венце просецају цветне и зелене долине, а ове опет бистри потоци, то се пред човека истиче најдивнија слика. Већ ова слика заслужује да се човек крене у Ројч, па ма не ишао тамо да потражи себи лека, него само да ужива у природним лепотама, у лепотама колевке једног дела словенскога народа. Кад би ови брежуљци и ова красна захумља знали да проговоре, то би нам можда испричало силне буре, које су прелазиле преко саме земље и преко предстража два велика племена: словенскога и немачкога. Али, то не може да буде, него ови китњасти брежуљци подједнако пружају своје лепоте једнима и другима, пружали су их вековима, пружају их данас и пружаће их и даљим вековима... Ове лепоте су као предстража и проводација красногa Ројча, вековима ту стојале, стоје данас, стојаће вековима, и својим нечујним гласом говорити: прођи овуда, иди у лековити крај, уживај, помози се и поново живи...

Но овај пут нам осим својих лепота пружа и једну жалосну слику, слику која црта једну словенску особину, а та је, словенско цепкање. Овај иначе дивни пут је у неколико граница између хрватскога и штајерскога колена, која се не само једно од другога деле, него се једно од другога и туђи. Свака та страна има своје идеале, сад оправдане или неоправдане, то је друга ствар. И тако једни иду једним правцем, а други иду другим правцем, те нема изгледа, да се могу потпуно оду-

народом покаже као врло савестан и ревностан. Нужно је да се постави права и тачна цифра за коју су фондовске главнице нарасле за време од 1897. до закључ. 1901. јер ће се само тим начином моћи оценити права заслуга бившег саборског одбора. По напред изложеним не може се рачунати као растење главница: 1. вредност залишних сесија К. 1,198.074 40. 2. повећан број фондова и наклада К. 828.144·98 и III. пасивни предујмови К. 375.575 кад се све ове три своте саберу добићемо своту од К 2,401.794.38, сад ову своту треба одбити од К 3,357.871 65 (исказан вишак фондовских главница по извештају саборског одбора стр 66.) добићемо К. 956.077·27 Као праву разлику за коју су нарасле фондовске главнице за последњих пет година а то би према фондовској главници од К. 15,594.412·— под 31. декембром 1896. изнашало 6 13% (шест цели и тринаест стотинити делова) за свих пет година односно 1.226% годишње (један део и двеста двадесет шест хиљадити делова.

И сад вредно је запитати, шта значи, кад неки поред званичних дата изврће (фалзификује) право стање и да ли то спада у савесност и ревност?

Да би пак имали потпуну слику савесности и ревности саборског одбора нужно је да се види напредак клирикалног фонда, фонда који представља главницу од скоро 5 милиона круна. Стање овог фонда било је крајем 1896. К 4,696.408·98 а 1901. К 4,992.708·15 показује вишак од К 296.299·17 од ове своте треба одбити К 262.935·40 приход на државним папирима из много ранијих година, остаје да је овај фонд порастао за пет година са К 33.364·77 словом тридесет три хиљаде три стотине шесет пет круна и 77 потура или 0·725% односно 0·145% годишње. Једино за Текелину закладу може се казати да је правилно напредовала. Главница ова била је 3. дец. 1896. год. К 1,798.565·02, а 3. дец. 1901. год. К 2,419.306·34 Ова је заклада нарасла за 5 година са круна 620.741.22 односно 35.07% или 7.014% годишње. Али се овом не треба чудити, јер код ове закладе стоји 31. декембра 1901. расход са К 11.616·31 према приходу од К 154.938·07 односно петнаест пута је већи приход од расхода и ова заклада сама за себе изнаша $^5/_6$ укупног повишења главница. Но кад се мало боље завири у ову закладу мора се приметити, да ова заклада према својој главници од К 2.419.306 34 има хипотекарних зајмова К 1,946.152·07 дакле 80% од укупне главнице а 20% изнашају државни папири и штедионички улози, а ово је годишња разлика на главници од $2^1/_2$ милиона у каматама ни мање ни више већ равно 100.000 круна. Код клирикалног фонда пак главница је 5 милиона круна, хипотекарни зајмови изнашају круна 1,476.326·60 дакле ни пуних 30% дочим државни папири и штедионички улози изнашају круна 2,288.028.96 а то је 64%. Из овога се јасно види да је у главном вођена брига о унапређењу Текелине закладе на штету других фондова. —

После свега овог настаје питање, да ли је могао саборски одбор тако погрешан и скроз неистинит извештај поднети? Не, то је апсолутно немогуће, овде је дотично чиновништво обмануло или боље преварило саборски одбор и подметнуло му лажне податке, да фалзифицира право стање. Саборски пак одбор крив је у толико што је слепо веровао у истинитост тих података.

Румуни добили парницу.

У „Застави“ од 28. августа изашао је чланак под горњим насловом. — Жао ме је, али морам да изнесем, како се код нас радило у таким приликама, није ни чудо што смо губили парнице. — С тим треба раскрстити. Износим овде један поднесак у том погледу, па нека он говори. Тај је поднесак управио др. М. Тодоровић епарх. административном одбору темишварском, а гласи овако:

Славни Епархијски Административни Одборе!

Високославни Саборски Одбор решењем својим од 13. (25.) децембра 1896. СО. бр. 5492/1874. упутио је управу манастира Св. Ђурђа, да против Гашпара Теферта, закупника манастирске земље ради прекршаја тачке 5. овоодносног закупног уговора, по гласу које није дозвољено било закупнику, без знања и саизволе власника, земљу подзакуп издати, парницу подигне.

Ова парница поверена је дру Светозару Димитријевићу овоепархијском конзисториалном фискалу, који је исту тужбом, уложеном 13. јунија 1897. год. под. бр. 18440 код овомесног среског суда покренуо.

Пре но што би се у даље разлагање ове ствари упустио, ваља ми приметити, да је закупник Гашпар Теферт упитну земљу прво Виктору и Леополду Гринфелду у под закуп дао, а ови су опет даље Петру и Фрањи Бихлу у под закуп издали.

При првом рочишту бранио се Гашпар Теферт, по гласу овде под А. прилежећег записника, тиме, да он упитну земљу није ником у подзакуп издао, већ да је исту Виктору Гринфелду и Бихловој браћи само на руковање поверио, што је хтео и са овде под Б. пригнутим нотариелним уговором потврдити.

По гласу преднаспоменутог уговора Гашпар Теферт узима Виктора Гринфелда за руководатеља (Verwalter) с тим, да је исти (Гринфелд) дужан све оне обвезе испунити, на које је он, Теферт, према управи манастирској притегнут. Дужан је и кауцију положити, а осим тога још њему (Теферту) годишње своту у износу од 3370 круна или 1685 фор. платити.

Из овог уговора јасно се види и то, да међу Тефертом и Гринфелдом није био одношај као закупника према руководатељу, већ као према подзакупнику, те се по томе и уговор тај једино као подзакупни уговор сматрати може и сме, јер по земаљским овопредметним законима не тумачи се уговор по речма, већ по садржају. То је меродавно. Мора се по томе тачним испостављањем ствари на чисто довести, шта је била интенција и једне и друге странке онда, када су уговор склапали.

Поред свег тог, што је заступник Гашпара Теферта одма при том првом рочишту упитни, — под Б. наведени — уговор показао, којим је већ доказано било подзакупни одношај између Гашпара Теферта и Виктора Гринфелда, др. Светозар Димитријевић, као заступник манастирске управе, могао је пресуду искати, но он то није радио, него, да се ствар још боље расчисти, позвао се на сведоке, који ће доказати истинитост тврдња наведених у његовој тужби.

Ови сведоци преслушани су 9. септембра 1897. Као што то под В. назначени облог доказује, и посведочили су такође, да су Виктор Гринфелд и Бихлова браћа подзакупници Гашпара Теферта били.

После свега тог требао се предмет тај суду ради пресуде поднети и манастиру био би процес с повољним успемом обезбеђен.

Но др. Светозар Димитријевић није учинио, већ управитељу манастира Св. Ђурђа под Е.) пригнуту изјаву отпослао у којој је ово навео:

„то је врло сумњиво, да ћемо ми добити парницу. Но да предпоставимо најбољи случај, да ћемо добити парницу, остаје питање хоће ли манастир имати какове користи из те добивене парнице? Ми би морали манастирско земљиште поновој дражби иставити. Под оваким тешким економским околностима у којима се сада налазимо, тешко да би се и 7 ф. о ланцу закупнине постигло, јер су као што Вам је познато...“ Вели даље:

„Свакако мислим да је по манастир много кориснije, да се цела ствар мирним путем изравна, и то тако, да се досадањи закуп, под досадањим условима преда у сигурне руке, које ће подпомогнути материјалним средствима продуктивну снагу манастирског земљишта рационалном обрадом и гајањем сточарства у већем обиму. С тога сам за добро и по манастир корисно нашао, да у нади накнадног одобрења Високославног Саборског Одбора са Гашпаром Тефертом склопим измиру у том смислу, да овај уступи закуп манастирског земљишта браћи Бихл богатима трговцима из Дете, који су сада као руководатељи у поседу земље налазе ... Са овим пренашањем уговора уверен сам, да су интереси манастира најбоље очувани и обезбеђени те с тога саветујем преподобности Вашој, да споразумно са манастирским братством изволите ову измиру примити и односно клаузулу подписати ...“

Извештају том приложио је и са Г. Тефетом сачињени оригинални уговор у ком је и клаузулу односно дозволе преноса уврстио.

По прочитању ове изјаве у очи пада сваком непристрасном човеку то, што др. Св. Димитријевић у њој не само да није навео околност, која се из контракта под Б.) приложеног записнику првог овопредметног рочишта јасно види, да је Гашпар Теферт од Виктора Гринфелда, а по том од Бихлове

прети немачкој најезди с којом се овде сретају, те би требало да је сузбију. Па ипак се мора признати, да и свака страна за себе, особито штајерска, с пуно успеха брани своје светиње. Док је природа тако обилато обдарила овај крај, док га је обасула благим под небљем, дотле му је ипак ускратила оно богатство, које је човеку нужно па да што боље живи, и да се што боље материјално развија. Пољопривреда је могућа само у извесним правцима, и то највише у тој мери, да се подмире домаће потребе, па тек нешто ако се извезе. Тако стоји и са сточарством, пошто ситније стоке у свима врстама и нема, а и што има, понајвише је за домаћу потребу. Међу тим индустрија је лепо развијена, па као да је то и поглавити извор живота овога народа. Штајерски народ је по себи питом и раден, али, као да се и на њему опажа помало оне старе словенске аљкавости, или се то само тако чини.

Но овај пут од Крапине до Ројча изгледа као да се пренело парче Америке, јер се на томе путу срета човек са разним народима и чује разне језике. Једни путници иду у Ројч, а други из Ројча, наравно, које пут из постојбине и у постојбину туда води. Ти сви говоре својим језицима, носе се и поносе својим обичајима баш као и они у слободној Америци. Добро, дакле, један Србин рече: хајдмо кроз штајерску Америку у штајерску Меку! И ово овај интересантан пут чини још интересантнијим, па свака ова прилика веже за себе човекову мисао, пажњу и око. Човек мора, хтео не хтео, да све то посматра, проучава и да се свему диви, али, наравно, мора на много штошта да зажали.

За чудо, кад човек овим путем погледа, он помисли да је у нашим крајевима, јер час по па наиђе на хаџије, који иду к цркви светога крижа, свете Марије и т. д. као што код нас посећују Текије и Радну. Има такових светиња врло много у овоме пределу, те римокатолици, а скоро све становништво је римокатоличко, та места посећује. Путем иду и певају побожне песме, дакле као и код нас, само што се разликују тим, што певају доста складно у четири гласа. И тако је вера све то становништво ујединила, али их је народност одвојила и одвојено иду и у овај хаџилук. Словенско племе се одликује и тим, што већином мушко и женско иде у оделу, које се по кућама израђује, те је све становништво заодевено у бело, а таке су и све хаџије.

Између Крапине и Ројча налазе се и крапинске топлице, које су ближе Крапини, те отуда и име носе. Но како таких минералних извора овуда има на све стране, то се ово купатило, ил овај топао извор није могао развити у веће купатило, те једва га тражи и најближа околина. Међутим вода је топла и добро чини против реоме и против узетости у појединим правцима.

Већ је речено, да би много рекли ови брежуљци, ливаде, потоци, шумарци, па и ови стари и лековити извори, кад би могли да проговоре. Зацело би нам изнели појединости из оне борбе, која је овуда вођена, а водили су је народи за свој опстанак. Ту борбу није могао решити, мач, сила, притисак, па је нису решили ни све политичке прилике. Но као да се сада изиграва последњи чин те борбе, а то је културна борба, која се ту завршла између словенскога и немачкога живља. Ко у тој борби подлегне, тај је подлегао за сва времена, тај ће се изгубити ... Знаци ове борбе и путем од Крапине до Ројича обележавају ту борбу, јер се и ту подижу дивна школска здања, а подигао их је немачки »шулферајн«. Хоће ли се у тима храмовима наћи и словенска деца, то ће време показати.

И тако, после оних природних испита, које се испитају по овоме путу напослетку долазимо до краја. Али ту наилазимо на круну овога краснога краја, по природној лепоти, по лековитости појединих својих извора а то је сам Ројич са његовим кисељаком (Rohisch-Sauerbrunn.)

К.

браће годишње 3370 круна у име чистог добитка (профита) примао и то преко они 9 фор. које је манастиру годишње по ланцу плаћати морао, него на против позивајући се на тада наводно овладало неповољно економско стање, тврдио, да манастир за ту земљу више од 7 фор. годишње по ланцу неће, нити може получити.

Карактеристично је још у тој изјави и то, што др. Св. Димитријевић, — управи манастирској, као што се из преднаведеног цитата види, препоруком на усвајање предлаже, да г. Г. Тефертом сачињени уговор, без сваке наплате, под истим условима, пренесе на Бихлову браћу, — по себи богате људе, који су Г. Тефертови манипуланти били, и ако је врло добро знао, ако би се пренос тај без сваке наплате тако спровео био, да би манастир годишње 3370 круна, т. ј. оном сводом оштећен био, коју су своту Бихлова браћа Теферту у име годишњег профита плаћали.

Даље, оштећен би био манастир у том случају и са 1800 круна пишманлука (Vadium) коју би своту управа манастирска власна била задржати у случају, да се уговор уништи.

После свега преднаведеног намеће се питање, шта је повода дало дру Св. Димитријевићу, да је својој партаји на одобрење преднаспоменути предлог учинио, а прећутао околност ту, да подзакупници Теферту годишње 3370 круна за манастирску земљу више плаћају, но што манастир у то име од Г. Теферта, закупника, прима.

Високославни Саборски Одбор, поред свег тог, што није знао, да Г. Теферт од Бихлове браће, као подзакупника 3370 круна годишње више добија, врло је подозрителном нашао на њ управљену молбу дра Св. Димитријевића, те је решењем својим од 10. (22.) августа 1898. год. бр. С. О. 1859/108 упутио био овоепархијски Административни Одбор и управу манастира Св. Ђурђа, да се за случај тај, ако Бихлова браћа не буду хтели од игумана преко углављене своте установљени вишак плаћати, парница та продужити, и с погледом на то, што се др. Св. Димитријевић у овој ствари, гледе поравнања јако ангажовао, другом адвокату поверити има.

Услед преднаспоменутог решења високославног Саборског Одбора, пошто се упитно поравнање са Бихловом браћом није могло по стављеним им условима спровести, управа манастира Св. Ђурђа је мени продужење парнице поверила.

Ја сам на основу тога, као што то облог пригнути под З., потврђује поднеском својим пријавио суду своју овопарничну пуномоћ, пријавивши том приликом и то, да је манастир, пређе дру Св. Димитријевићу издану овопредметну пуномоћ натраг повукао.

Овде морам наспоменути, да је др. Св. Димитријевић, после преднапоменуте уложене молбе моје под З., у којој сам именом манастирске управе од њега заступство му манастирско одузео, уложио био под И., приложену молбу, у којој среском суду јавља, да од манастирског заступства одустаје зато, што се упитна парница неда добити и што против свог јуристанског уверења неће више процес тај да наставља.

Услед молбе (види облог З.,) одржана су два рочишта.

Прво дана 21. јунија 1899 год., а друго 3. августа исте године, као што то облози под Ј. и К., показују. И на овом другом рочишту изрекао је ср. суд пресуду, коју овде под Л., прилажем, да је манастир парницу добио.

Пошто је гледе кауције расположење изостало, то је 11. августа 1899. год., по гласу облога М., после одржаног рочишта и у том погледу још истог дана донесена пресуда изречена.

Овомесни кр. судбени сто, по гласу облога под Н., одбио је истина манастир с потраживањем својим, но крал. курија је ово решење кр. судбеног стола, као што облог под О., потврђује, услед super-revisie, преиначила, и тако је манастир коначно парницу добио и то из разлога, јер је Г. Теферта, као оптужене странке, приликом првог рочишта под Б., прикључени уговор подзакупним уговором квалификовала.

(Свршиће се.)

После пљачкања у Загребу.

Одштета. У Загребу Хрвати живо раде на томе да чланови варошког представништва пре положе мандате но да пристану да варош Загреб плати одштету за попљачкане и разлупане ствари. „Чисти праваши“ пристали би да се плати одштета, но да је не плати Загреб већ да се намири из прихода целе земље. Незнамо дал зато, што нису само загребчани Хрвати него и силни свештеници и други „мужеви“ њихови из целе земље подстрекавали оне покоре и учествовали у њима.

* * *

Суђење. Државни тужилац у Загребу сматра Карла Блашковића поседника као главног виновника догађаја у Врапцу. Он је против њега и још десеторице подигао оптужбу због злочина јавног насиља које је почињено оштетом туђег имања и злочином побуне. Блашковића сматра државни тужилац као коловођу, а остале као непосредне извршиоце. (Закон прописује казну за коловођу од 10—20 година а за извршиоце 5—10 година.) За 6. о. м одређено је рочиште.

* * *

Конфискована „Застава“. Пишу нам из Земуна: Данашњу „Заставу“ нисам добио. Нису је ни други претплатници добили. Ни у једној је кафани нема. Дознао сам, да је државно одветништво у Митровици одредило, да се „Застава“ не само у Земуну, већ свуда конфискује. Овакова конфискација је нешто ново Јуче је овде био скуп свих опћинских бележника, које је котарски претстојник зазвао, те им је дат строг налог да свуд „Заставу“ конфискују **а народ од опћег митрополијског збора одговарају.** (Стижу нам читаве гомиле писама из појединих места Хрватске и Славоније да не добијају „Заставу“. Ми ћемо већ наћи лека. Пр. ур. „З “)

* * *

Пад бана Хедерварија. Из Загреба пишу бечкој „информацији“, до вође овог покора у Загребу нису били Хрвати, јер нису ни говорили хрватски међу собом, него или немачки или мађарски. И чим је проглашен преки суд нестало их је из Загреба. Овај допис као што се види потиче из хрватских кругова, који би хтели на овај начин да се перу. Дописник вели да не зна, како ће се ова ствар свршити, али држи да ће са оставком бана, али то неће бити крај. Допис овај између редова апелира на аустријску владу, не били она спречила банов пад, јер истиче, да су и Мађари за то против бана Хедерварија, што према Босни заступа одвише аустријску политику.

* * *

„Оцепљење Славоније од Хрватске.“ Скоро сви будимпештански листови доносе брзојав, да је био у Осеку збор, који је решио да се оцепе од хрватске три жупаније и прикључе се Угарској. Вели се, да ово одавно желе Срби и Немци. О том ће бити речи и на збору Срба из карловачке митрополије. Један будимпештански лист вели, да се за сад не би смело то пропагирати, јер би требао на то да пристане и сабор Хрватске и Славоније.

Ми смо већ напоменули, да таквог збора у Осеку није било. Ова вест је измишљена и протурена зато, не би ли се забранио збор Срба из карловачке митрополије.

* * *

Стање у Троједнници. „Мађарска Информација“ бележи, да је недељни број „Заставе“ забрањен у Митровици због чланка о подбану Крајчовићу. Говори, да је српска читаоница у Пакрацу избацила званичне „Народне Новине“, што су подстрекавале на варварста. Износи да Срби неће да учествују у конгресу српских и хрватских пчелара па онда вели:

„Збор који су Срби хтели да држе у Карловцима забрањен је и он ће бити у Новом Саду. Као што се види, покрет узима све већег размера, и ако се бан Хедервари давно вратио с пута, па и ако је изјавио своје задовољство на оним мерама, које су до сад предузете. Но да ли је са тим задовољна и угарска влада, која је над баном, и којој он одговара, то је друго питање. И на то ће питање, по свој прилици, у кратком времену доћи као одговор оставка банова.“

Вести из места и са стране.

Идући број „Заставе“ може бити неће изићи сутра по подне него тек у суботу ујутру. Зависи од тога, кад ћемо моћи да саопштимо позив на збор.

Свечаности на Шипци. Свечаности у Шипкакланцу, које се приређују за успомену на борбе у години 1877. вођене ради ослобођења Бугарске, присуствоваће више од 20 руских ђенерала, међу којима и војни министар Куропактин. Укупан број руских гостију биће преко 300. Маневре ће потпуно представити оне догађаје од пре 25 година. Да не би мађедонски комите нарушио утврђени програм ове свечаности, министар унутрашњих дела, ма да је то противуставна мера, удалио је из Софије и ђенерала Цончева и потпуковника Николова. Против овог прогонства протестовала су два збора али министар је остао ипак при својој ранијој наредби.

Борис Сарафов у Београду. Београдски листови пишу: „Нова Слободна Преса“ има телеграм из Београда, да је у Нишу ухваћен Борис Сарафов, један од првака у македоно-одринском комитеа у Софији, да је по том спроведен у Београд, па онда прогнат у Бугарску. На основу свега онога што ми знамо, смемо да тврдимо, да је извештач „Н. С. Пресе“ послао своме листу нетачан извештај о Сарафову. Он није нигде хватан ни спровођен, а још мање протериван.

Нов енглески топ. Како „Дели Експрес“ јавља, енглеска влада је склопила уговор за нову врсту топа, који надмашује све досадање топове. Цев је нешто дужа но у досадањих топова, па ипак укупна му тежина неће бити већа но у данашњих. Једна справа омогућава врло добро лакоћу у сваком покрету топа при пуцању. Уједно нова лафета пружа много већу брзину.

Крвава борба између жандара и Цигана. Пре два дана дошло је до крваве борбе на граници села Дорњана између Цигана и два жандара. Жандари су позвали Цигане да иду даље од села и да не смеју ту да преноће, уједно су тражили исправе од Цигана. Но Цигани рачунајући на своју снагу, било их је до 30 на девет кола, одмах батинама и вилама нападоше на жандаре. Жандари тада употребише оружје. Но и ако су почели пуцати, Цигани се не уплашише од тога. Жандари су испалили до двадесет метака, од којих су тринаест погодили. Три Цигана и једна Циганка падоше мртви, деветоро их је тешко рањених, а многи су лако рањени. И тада тек почеше од Цигана они који су могли, бегати куд који. Више их је затворено. Поведена је строга истрага.

Настава у туроцкој жупанији. У седници управног жупанијског одбора туроцке жупаније поднео је школски надзорник Јулије Беред свој извештај. У њему вели да прошле године од 9505 обвезне деце за школу, није ову походило 1764 детета; дакле 18%. Више школа немају учитеља, јер при малој наплати не јавља се нико. У многим школама метнуте су забавиље на такова места, где треба да су учитељи. У жупанији има четрнаест учитеља који не знају мађарски, немају дипломе. Управни жупанијски одбор туроцке жупатије решио је да компетентном месту поднесе предлоге, који ће овом злом школском стању наћи лека.

Како мисле Бури. Јављају из Брисла: Један политичар, који је дошао из јужне Африке и који припада бурској странци, рекао је једном новинару, да бурски народ запето очекује на повољне вести о току преговора бурских ђенерала с енглеском влашом, и да се нада, да ће њихове жеље бити испуњене. У бурском народу избиће силно огорчење, чим види да су му обманута очекивања, односно веће новчане помоћи и амнестије устаника. Нема сумње да ће се огорчење окренути и против вођа, који приликом закључивања мира нису узели довољне писмене гаранције. Деветово мишљење, да ће пером и речју постићи правду, не наилази на одобравање код бурског народа. Неће се моћи сагледати крај, ако енглеска влада одбије молбе, које су јој упутили бурски ђенерали.

Брзојави „Застави.“

Стигли 5. септембра.

Београд Бивши српски чиновник Рујанац протеран је из Земуна услед конфликта између Срба и Хрвата.

Минхен Влада мисли да отвори границу за увоз стоке из Аустро Угарске, јер је месо до крајности поскупило.

Њу-Јорк. Влада је упутила оштру ноту у Букурешт, у којој протестује против поступка са Чивутима. Америка се нада да ће је европске велесиле помоћи у њеном протесту.

Јавна захвала
госп. Николи Ивковићу,
трговцу сриско-иравославних црквених утвари и подузимачу иконостаса
у Новом Саду.

Пошто сам са иконостасом — који сам код Вас наручио и примио — потпуно задовољан, то се осећам да ми је дужност, да Вам се од срца захвалим и да Вашу радњу целом Сриству препоручим.

Ваш посао, наиме: столарски, мазалачки, златарски, сликарски произведен је врло вештачки, а одежде, еванђелије, полијелеј, путир, чираци и т. д., све што сам из Ваше трговине примио израђено је тако лепо и укусно, да Вам само на част служи.

Ја се врло радујем, да су ме упутили на Вас и да у Вама упознам спремног и вредног младог трговца зато ми, штовани Србине, допустите, да топло препоручим свакоме Србину, а особито црквеним општинама, које требају праве и по српском православном типу црквене утвари, да их код Вас потражи.

На свршетку Вам још једном најсрдачније захваљујем на Вашој ревности и солидности, те Вас молим, да примите израз мога одличног поштовања

У Сомбору, 6. (18.) септембра 1902

Давид Јанковић,
велепоседник.

596 1—1

Сведоци:

Жарко Ј. Поповић парох. **Милутин Гавриловић,** парох.

СТЕЧАЈ.

На упражњено учитељско место у српској вероисповедној мешовитој основној школи у Денти овим се расписује стечај. Плаћа је 600 круна; из епарх. фонда 100 круна у име припомоћи; 80 круна за нофторну школу; 4 хвата тврдих дрва за огрев, за перовођство, ако изабран буде 40 круна; паушала 8 круна; од сваког погреба, где позван буде 1 круна; законом прописан стан и башту

Изабраном учитељу спадаће у дужност школском уредбом прописане предмете предавати; у св. цркви за певницом појати и школску децу у појању обучавати.

Који желе на ово место компетовати нека изволе своје молбенице са нужним прилозима најдуже до 26. октобра, Митрова дне о. г. послати овомесном школском одбору, када ће се и избор обавити. Који се лично пријаве и у цркви поју имају првенство.

Из седнице црк. школског одбора у Денти држане 1. септембра 1902

(М. П.) **Светозар Станојев** с. р.
председник.

Јереј Григорије Обренов с. р.
адм. парохије зам. перовође. 609 1—3

Стечај

Умировљењем овдашњег учитеља Аркадија Вуковића остало је једно учитељско место упражњено, које ће се за 1902|3. школску годину привремено попунити.

Плата ће привременом учитељу остати стара, евентуално новоустановљена.

Дужности су прописане Школ. Уредбом од 1872 године.

Рок стечају је 10 дана од првог увршћења његовог.

Лична се пријава узима у обзир.

Из седнице месног школског одбора држане у Молу 3. (16.) септембра 1902.

Сава Лудајић, перовођа. **Душан Јосимовић,** председник.
612 1-3

ОБЈАВА ЛИЦИТАЦИЈЕ.

„Заложница“ јавља овим, да ће се од 11. до 24. септембра 1902. године у 9 сахата пре подне под руковањем судског изасланика на јавној лицитацији **продавати заложене ствари,** којима је рок откупу 10. (23.) септембра **истекао.** П. н. купци, дакле, учтиво се позивају овамо.

Странке које би још вољне биле своје пале ствари да искупе или да рок залози продуже, позивају се овим, да то учине најдаље до 10. (24) септембра.

У Новом Саду, месеца септембра 1902.

1—1 610 **Игњат Вајнфелд.**

Интелигентна женскиња

удовица или старија девојка, која би се примила вођења домазлука а вична је женском ручном раду, која би водила надзор око мање и веће деце и исту неговала и која би штедљиво умела домазлук самостално водити, нека се обрате што пре на

Светозара Николића
у Меленци.

599 2—3

Бр. 223/902.

Објава.

Управни одбор за руковање ритским земљама јавља, да ће на јавној лицитацији, од дана лицитације до 1. септембра 1903. по новом календару за готов новац под ситан усев издавати следеће земље:

1484 јутра оранице у чурушком риту I. заливу.

419 јутара оранице у надаљском риту I заливу.

738 јутара оранице у госпођиначком риту I. заливу.

975 јутара оранице у жабаљском риту I. заливу.

304 јутра оранице у жабаљском риту II. заливу.

598 јутара оранице у г. ковиљском риту VI. заливу.

125 јутара оранице у д. ковиљском риту VI. заливу.

638 јутара оранице у каћком риту VI заливу.

Лицитација почеће на лицу места 16. (29.) септембра 1902. свагда у 8 сати пре подне и то тако, да ће

у I. заливу у чурушком риту
у I. заливу у жабаљском риту
у VI. заливу у каћком риту одпочети и непрекидно трајати док се земља у дотичном заливу не прода.

После жабаљског рита у I. заливу следује лицитација у жабаљском риту у II. заливу.

Местне власти умољавају се, да ову објаву за времена обнародују.

Тител, 10. септембра 1902.

Милошев
подпредседник.

605 2—3

Браћа Рабштерн

НОВИ САД 95 57-

ЛЕЦИВО ШЉИВОВИЦЕ И КОМОВИЦЕ

ФАБРИКА ШЕСТОСТРУКЕ СИРЋЕТНЕ ЕСЕНЦИЈЕ.

ПОСТОЈИ ОД 1865. ГОД.

ЈОВАН ШОМАН

КАМЕНОРЕЗАЦ

У НОВОМ САДУ

на крају дунавске улице бр. 8. преко од шеталишта.

ЈЕДИНО ЗАСТУПСТВО

Беочинских фабрика цемента **„U N I O N“**
у Беочину.

Препоручујем своје велико стовариште **Роман** и **Портланд-Цемента** (каје) као и цемент и мозајк-илоча по најефтинијим ценама.

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ

НАДГРОБНИХ СПОМЕНИКА.

Израђујем споменике од црвеног и сивог мрамора, сијенита, порфира, гранита, ламбрадора, као и од пешчаног камена у својој сопственој кући, те по томе их могу врло јефтино продавати.

Натписе усвима језицима

најтачније и најсолидније израђујем.

За праву позлату дајем гаранцију.

Сву каменорезачку радњу за цркве и друга зидања најтачније извршујем и по жељи достављам на њихово место опредељења. 202 35—100

К УПУЈТЕ САМО **СРПСКЕ „ШКОЛСКЕ ЖИГИЦЕ“.** 241 47-100

Творница кола
ЈОВАНА МУНЋАНА
У НОВОМ САДУ
отворила је своју
ФИЛИЈАЛУ
У МИТРОВИЦИ
у кући госпође Суботићке.

Заступник филијале је г. Велимир Радак који даје потпуне извештаје и обавља **све послове** творнице. 592 2—10

Мануфактурна и памучна трговина

САВЕ ТУБИЋА
У ШИДУ

потребује солидног вештог и вредног помоћника. Потребан је говор српски, немачки и мађарски. Ступити може одма или за 15 дана. 613 1-3

ПРОДАЈА.

10 до 17 ланаца добре ораће земље продаје се из слободне руке, близу вароши код барутане број 2. на кисачком друму.

Упитати се може у администрацији »Заставе« или на горњем Сајлову, салаш бр. 14.
608 1—3

Болесни зуби

могу се лечити и пломбирати по једној новој методи; црне зубе чисти и бели потписани зубни лечник.

ВИЛИЦЕ

израђује без икакве мане у злату и каучуку по цени 4 **круне** од једнога зуба, вађење зуба без бола 2 **круне.**

У том сам положају, да могу читаве вилице за један дан — а поправке за неколико сати обављати.

Примам посете дневно *а преко читавог дана.*

Др. Самујло Леви,
зубни лечник.

Станује у кући поред хотела Мајера, у којој се налази сликар J. Сингер 614 1—3

По високом ц. к. намесништву овлаштена.

ТРГОВАЧКА ШКОЛА ОТО БЕРГМАН

Абсолвиран кандидат филозофије испитан за учитељску службу из трговачких предмета, за трговачке академије.

ПРАГ
Жељезна улица број 22.

Устројила је такођер од ове школске год. 1902./3. и оделење за младиће из југословенских земаља са поуком у немачком језику али уз тачно тумачење у српском језику.

Оделење се дели у

I.

Течај (курс) за трговачке струке
са научном основом.

а) трговачка аритистика (6) б) трговачко једноструко и двоструко књиговодство (5 сати);
в) трговачко дописивање (коросподенција) (4 с.);
г) трговачко и мјенбено законословље (3 сата);
д) трговачка географија (1 сат) краснопис (3 сата) теснопис (3 сата).

Други течај почиње 1. октобра 1902
Трећи течај почиње 1. фебруара 1903.
и траје подпуних 6 месеци.

Школарина износи круна 160. а књиге круна 14.

II.

Војнички приправни курс.

Управитељ Х. Хедани п. кр. надпор. изван службе
Први курс почиње 1. априла 1903.
Други курс почиње 1. октобра 1903.
и траје потпуних 6 месеци.

Школарина изнаша **40 К месечно.**

Подпуна обскрба може се добити код угледних грађана посетили од **50 К месечно.**

Подвоз железнице III. класе кошта из свих крајева краљ. Угарске, Хрватске, Славоније, Далмације и Србије до **Прага 24 Круна.**

Сведочанство имају права јавности. 450 5-11

Програми се шаљу на захтевање бесплатно.

Главни уредник Јаша Томић. Одговорни уредник Константин Брадваровић. Српска штампарија дра Светозара Милетића у Новом Саду.